

Inleiding

Het was de tweede keer dat ik een ETF-conferentie bezocht. Van enkele edities betreur ik het echt dat ik ze gemist heb (de vorige bijvoorbeeld, over Rooms-katholicisme en evangelicalisme). Andere vond ik dan weer minder relevant, of simpelweg gedateerd (de studiedag over de *Da Vinci Code*, maanden na het verschijnen van het boek). Maar de laatste conferentie, over *De uitdaging voor de evangelische gemeente van de 21ste eeuw*, was een schot in de roos. Zowel de keuze van de sprekers (drie ‘reflecterende leiders’ en slechts één theoloog/academicus) als de manier waarop de lezingen elkaar aanvulden, waren ideaal. Heel de studiedag was trouwens een schoolvoorbeeld van hoe een evangelische faculteit zich mag verhouden tegenover de kerk: beschrijvend, reflecterend, kritisch, visionair, vormend en liefdevol.

Een geslaagde dag dus. Alleen de opkomst was wat magertjes. Hoe komt het toch dat zo’n thema slechts 60 à 70 mensen lokt? Waar zaten de leiders van de ECV, de VEG en de BEZ? Waarom worden kansen zoals deze niet door meer leiders met beide handen aangegrepen? Aan de PR zal het niet liggen; Koen Maeyens doet dat goed. Aan de vrouwendag evenmin, gezien zowat alle evangelische leidinggevenden nog steeds mannen zijn. (Waarmee ik niet wil gezegd hebben dat deze studiedag enkel voor mannen was bedoeld.) Wat volgt is een korte samenvatting.

Johan Lukasse: de gemeente in overgang

De toespraak van Johan Lukasse was een perfecte opener. In enkele grove penseelstreken schetste hij de situatie waarin de kerk van Christus zich vandaag bevindt. Op wereldvlak is de christelijke kern van het Noorden/Westen naar het Zuiden/Oosten verschoven, en in het seculiere West-Europa blijven we achter met een gemarginaliseerde kerk in een postchristelijke en postmoderne tijd. Die postmoderne tijd gaat gepaard met enkele enorme veranderingen: migratie, een opgelegd pluralisme, een snelle verspreiding van de islam en een alomtegenwoordige cultuur van beeld en telecommunicatie. Lukasse somde nog andere indicaties van verandering op: een nieuwe hang naar het mysterieuze, nood aan zorg en geborgenheid in kleine groepen, het toenemende belang van de ervaring, enz.

Lukasse wou natuurlijk niet enkel beschrijven en analyseren. Waar het de spreker vooral om te doen was, was een aanzet tot antwoord formuleren op de vraag: wat betekenen die veranderingen nu voor de kerk? Wat moet de gemeente hier nu mee doen? In zijn antwoord (dat hij niet helemaal kon voltooien wegens tijdsnood) hanteerde hij het begrip *three-dimensional church*. De kerk kan niet langer bogen op het ‘bouwwerk’ Schrift-Theologie-Praxis, maar moet het stellen met een ‘web’ van bronnen/stemmen/indrukken aan de hand waarvan ze zichzelf vorm moet geven. In een postmoderne tijd wordt iemand christen door eerst iets te ervaren en dan pas te geloven; niet door eerst de feiten te bestuderen, ze daarna te geloven en dan pas iets te beleven. Daarom moeten we evangelisatie zien als het maken van discipelen, en discipelschap als iets dat begint vóór de bekering. Laat mensen deelnemen aan je activiteiten, aan de diensten die je als kerk aan de wereld rond je bewijst, en kijk wat dat geeft.

Daniël de Wolf: de kerk in beweging

De tweede lezing, gegeven door oud-ETF-student Daniël de Wolf, bestond voor een groot stuk uit een ‘persoonlijk verhaal zonder einde’ (datgene wat men in duistere modernistische tijden wel eens een getuigenis durfde te noemen). Van de vier sprekers profileerde de Wolf zich het duidelijkst als aanhanger van de *emerging church*-beweging. Hoewel hij aan het begin van zijn toespraak nog met een zekere afstand het *emerging*-jargon aan ons voorstelde (‘Alles is ‘post’ geworden!’), waardeerde hij die nieuwe Angelsaksische wind uiteindelijk als positief. De *church after christendom* (Stuart Murray) wordt immers terug uitgedaagd om missionair te zijn, en dat kan alleen maar toegejuicht worden. Het concept dat de spreker daaropvolgend illustreerde a.d.h.v. zijn missionaire werkzaamheden in een Rotterdamse probleemwijk, is ‘incarnationeel’. Net zoals de Zoon van God zijn goddelijke waardigheid aflegde om mens te worden, is het de taak van de kerk om kerk te zijn onder de mensen. Oók als die mensen gewelddadige en druggebruikende allochtonen zijn, én als de overheid het je verbiedt om zelfs maar over Jezus te beginnen praten. De Wolfs getuigenis toonde ook goed aan hoe moeilijk de gevestigde kerken het hebben om mee te gaan in dit concept: zij verlangen nog steeds dat de doelgroep zich eerst aanpast, en niet de zendeling. De spreker eindigde met enkele bedenkingen en aanbevelingen. En die blonken uit door hun realisme. Hoe geweldig gemeentestichtend werk ook is, de zendeling moet er rekening mee houden dat het iets tijdrovends is, dat ‘incarnatie’ onvoorwaardelijkheid impliceert (dus niet te verwarren is met de dubbele agenda van vriendschapsevangelisatie) en dat je als zendeling pas recht van spreken krijgt door je *daden*. Als ideale methode haalde hij 1 Thess. 2 aan. Tot slot daagde de spreker de bestaande gemeenten uit om hun mensen te laten experimenteren, en riep hij de theologische faculteiten op om meer aandacht te besteden aan het vak ‘gemeentestichting’.

Filip De Cavel: de gemeente en haar uitdagingen

Na de lunch en de pompoensoep was het de beurt aan EJV’er, Gents gemeenteleider en blogger Filip De Cavel. Zijn inleiding was al even uitdagend als zijn powerpoint-presentatie stijlvol. Hij citeerde niemand minder dan Marianne Servaes, een tot de katholieke kerk bekeerde Vlaamse evangelische. Zij had in *Tertio* het evangelicalisme vergeleken met een eng bokaaltje en de katholieke kerk met een wijdse zee. In plaats van zo’n narigheid te negeren of te ontvluchten, besloot Filip dit vervelende geval van kerkverlating serieus te nemen en de bokaalmetafoor zowaar als uitgangspunt van heel zijn lezing te nemen! Schitterend vond ik dat.

De Cavel formuleerde drie uitdagingen voor de evangelische gemeente: (1) de zoektocht naar relevantie, (2) een goede invulling van het begrip ‘orthodoxie’ en (3) een antwoord op het probleem van de participatie. Hij maakte vooraf duidelijk dat hij niet wilde polariseren, dat hij boven de lijn van de tegenstellingen wilde gaan staan en dat hij zich – hoe kan het ook anders – maar al te graag had laten inspireren door enkele hedendaagse auteurs.

Wat de zoektocht naar relevantie betreft, verwees De Cavel naar het boek *Everyday Theology* van K. Vanhoozer. Vervolgens formuleerde hij enkele vragen voor de gemeente: In hoeverre betekenen we een meerwaarde voor onze gemeenteleden en onze omgeving? Zal onze buurt het merken als onze gemeente ‘opgenomen’ wordt? Hoe relevant is Jezus voor ons? Naar de leiders toe hield De Cavel een pleidooi voor een grotere cultuurgevoeligheid. Hedendaagse leiders moeten culturele intelligentie, theologische competentie en een evangelische levensstijl bezitten.

Met betrekking tot het orthodoxie-vraagstuk was de spreker fel geholpen door het boek *Reformed and Always Reforming* van R. Olson. Oud-evangelicaal versus neo-evangelicaal, schriftuurlijke orthodoxie versus dynamische orthodoxie, conservatief versus post-conservatief: het was me weer een jargon-festijn! De Cavel besloot dat *sola scriptura* steeds de kern moet blijven, maar dat dit principe gehanteerd kan worden binnen het kader van een *generous orthodoxy* en een *deep ecclesiology*.

Voor de aanpak van de derde uitdaging (gemeente-betrokkenheid) is *En de wind steekt op!* van H. De Roest een aanrader. De gemeente wordt vandaag geconfronteerd met een zogenaamde ‘incidentele betrokkenheid’: een bepaalde groep komt sporadisch en heeft slechts een losse band met de gemeente. Aan deze trend is wellicht niet veel te doen, en wordt daarom beter gewoon ingepast in ons denken over de gemeente. Hierbij onthoud ik het ellipsmodel van De Roest: de twee brandpunten van de gemeente zijn enerzijds gemeenschapsvorming, en anderzijds dienstverlening (bijvoorbeeld naar die lossere groep toe).

Patrick Nullens: De kerk van Christus voor heel de mens. Op zoek naar een theorie

Waar De Cavel zich had vergeleken met een goedlachse maar onwetende invalleraar, beschouwde Patrick Nullens zich als de terugkomende wiskundeleerkracht. Na drie ecclesiologische bespiegelingen van onderuit was het in de laatste lezing dan ook tijd voor een portie theologie. En inderdaad, zonder deze afsluiter had de studiedag vermoedelijk wat diepgang gemist.

De lezing van Nullens was één groot pleidooi voor de stelling dat een gemeente-theorie bepaald moet worden door een goede *christologie* (want kerk is incarnatie, ‘Christus in ons midden’). De gemeente is echt niet geholpen met blauwdrukjes, Amerikaanse modernistisch-pragmatische modellen, een eenzijdig beroep op de ervaring, en nog veel minder met het ‘kannibalisme’ van doelen en taken, structuren, klimaat of gemeenteleiding. Christologie dus; gebaseerd op de Schrift, de Traditie, de Rede en de Ervaring. Want het ultieme doel van de kerk is Christus laten zien (‘christopraxis’), door de lenzen van mensen en leidinggevendenden heen.

Als uitgangspunt voor een goede christologie nam Nullens het doopsel van Jezus, het moment waarop Jezus gezalfd werd met de H. Geest en door de Vader aangesteld werd als profeet, als priester en als koning. De kerk van Christus deelt in die zalving; de gemeente is de continuering van Christus’ bemiddelende ambt. De kerk moet daarom iets profetisch bezitten (de kerk moet God openbaren), iets priesterlijks (een goddelijke, sacrale en verzoenende aanwezigheid) en iets koninklijks (de kerk moet handen en voeten hebben).

Dank aan alle sprekers, en aan gastheer Raymond Volgers!

Karel Strobbe